

**Unionens politik
för ökad trygghet
bland egenföretagare**

i korthet

UNIONEN

Det här vill Unionen

Större trygghet för egenföretagare och kombinatörer

Socialförsäkringarna utformades i en tid då fast anställning var normen. Idag ser arbetsmarknaden annorlunda ut och egenföretagare och kombinatörer stöter ofta på problem när de behöver ersättning från socialförsäkringarna. För att behålla legitimiteten för det allmänna socialförsäkringssystemet och för att ge alla som arbetar ett rimligt ekonomiskt skydd vid inkomstbortfall, behöver försäkringarna förändras i grunden. Utgångspunkterna för förändringarna bör vara att

- Alla som arbetar och betalar in till systemet bör så långt det är möjligt ha lika goda förutsättningar att få ut ersättning vid sjukdom, föräldraledighet och arbetslöshet.
- Alla inkomster från arbete måste kunna ligga till grund för ersättningar från socialförsäkringarna – oavsett om de kommer från eget företag, anställning eller både och, och oavsett om de är tillfälliga eller återkommande. Så är inte fallet idag.

Bättre inkomstunderlag – förändra och förbättra beräkningarna av SGI

Hur mycket en person får i ersättning vid till exempel sjukdom beror på hur stor den så kallade sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) bedöms vara. Ett av de största problemen för egenföretagare och kombinatörer är att det är svårt att få sin SGI fastställd av Försäkringskassan och att den ofta blir låg. SGI:n fastställs genom att göra en prognos av hur stora inkomsterna förväntas vara framöver, vilket kan vara betydligt svårare att göra för en egenföretagare eller kombinatör jämfört med en anställd med månadslön.

På sikt anser Unionen därför att SGI-beräkningarna behöver förändras i grunden: från att vara en prognos över framtida inkomster, till att istället bygga på vad man faktiskt har tjänat. Det är också något som föreslogs i den parlamentariska socialförsäkringsutredningen, och som på sikt verkar kunna bli verklighet. Det skulle förbättra situationen för de flesta vars inkomster är ojämna eller svåra att förutse. Dessutom skulle det öka förutsebarheten och stärka kopplingen mellan inkomstbortfall och ersättning.

Det här vill Unionen på lång sikt

- Det bör införas ett nytt inkomstunderlag för socialförsäkringarna som bygger på tidigare faktiska inkomster, istället för framåtblickande prognoser. Ett arbete med att gå mot ett sådant system pågår, men det tar för lång tid. Regeringen bör påskynda detta arbete.
- Detta nya inkomstunderlag bör dock införas på ett sådant sätt att det går att göra undantag och beräkna SGI:n framåtsyftande, i de fall det är mer förmånligt för den enskilde.
- Samtliga inkomster från arbete som en försäkrad har bör kunna ligga till grund för SGI:n – oberoende av anställningarnas längd och omfattning, eller företagsform.

Ett nytt inkomstunderlag löser dock inte alla problem, speciellt inte för dem med enskild firma. Dessutom kan införande av ett nytt inkomstunderlag väntas ta lång tid och förbättringar i de befintliga systemen behöva göras så länge. Det finns därför ett antal ändringar som bör genomföras här och nu, utan att behöva vänta på långsiktiga förändringar som tar tid att genomföra.

Det här vill Unionen på kort sikt

- Även inkomster från anställningar kortare än sex månader måste kunna ligga till grund för ens SGI, och inkomsterna ska inte heller behöva vara årligt återkommande.
- Flera år gamla taxeringsuppgifter kan ibland ge en missvisande bild av en företagares framtida inkomster. Det bör därför ses över om Försäkringskassan i högre utsträckning än idag bör använda preliminära underlag vid beräkningarna av SGI.

Försäkringskassans arbete måste utvecklas

Egenföretagares och kombinatorers ärenden hos Försäkringskassan är betydligt mer utredningskrävande än anställdas. Det beror till stor del på att deras inkomster är svårare att förutse. Handläggningsrutinerna och arbetet på Försäkringskassan bör trots detta kunna förbättras och utvecklas för egenföretagare och kombinatorer.

Idag finns särskilda informationsinsatser och rådgivning riktad till företagare, men Försäkringskassan behöver även arbeta för att kombinatorerna ska fångas upp och få rätt information från början. Försäkringskassans information till egenföretagare och kombinatorer behöver bli lika bra som den information som anställda får.

- Både egenföretagare och kombinatörer behöver direkt få komma i kontakt med kvalificerade handläggare, som är specialiserade på utredningskrävande ärenden och som kan ge rätt vägledning.
- Försäkringskassan bör ytterligare förbättra och målgruppsanpassa informationen om möjligheterna att vara föräldraledig som egenföretagare, samt hur det går att kombinera föräldraledighet med eget företagande.

Minskad självrisk i sjukförsäkringen

Idag kan egenföretagare med enskild firma – till skillnad från anställda – välja antal karensdagar i sjukförsäkringen. Tanken är att avgifterna ska vara lägre, ju fler karensdagar som väljs. Skillnaderna i avgift mellan olika antal karensdagar är dock relativt små, och många är inte ens medvetna om att valmöjligheten finns. För egenföretagare med enskild firma är i dag sju karensdagar det förvalda alternativet, vilket kan betraktas som en hög självrisk som företagarna får liten kompensation för att de själva bär.

- En karensdag bör vara det förvalda antalet karensdagar för alla egenföretagare med enskild firma, precis som för anställda, istället för nuvarande sju dagar.
- Även egenföretagare som fyllt 55 år bör kunna ha en karensdag. Det är inte möjligt idag.
- Det bör fortsatt gå att välja en längre karenstid än en dag för den som vill, men kostnadsminskningen bör då vara större än vad den är idag.
- Egenföretagare med aktiebolag står för sina egna sjuklönekostnader de första 14 dagarna. Regeringen bör utreda om denna höga självrisk är rimlig givet storleken på den sjukpenningavgift som dessa personer betalar. Om inte så bör utredningen föreslå lägre avgift eller lägre självrisk för egenföretagare med aktiebolag.

Gör det enklare för egenföretagare att vabba

För en anställd är det idag mycket enkelt att anmäla och ansöka om ersättning vid VAB. Det går på ett fåtal klick via Försäkringskassans app eller hemsida. Men för egenföretagare är det ofta inte lika enkelt. För att få ut ersättning vid VAB måste Försäkringskassan först fastställa en sjukpenninggrundande inkomst, något som är mycket enkelt för anställda med månadslön. För en egenföretagare

som vabbar sällan och kanske därmed inte redan har någon SGI fastställd, kan processen framstå som onödigt omständlig, för att få ut ersättning för en enda dags VAB. Detta kan medföra att många egenföretagare och kombinatorer inte ens bemödar sig att ansöka om VAB, trots att de har samma rätt att vabba som anställda. Därför behöver det bli enklare för egenföretagare och kombinatorer att få ut ersättning vid VAB!

- Regeringen bör utreda om det går att införa en slags VAB för egenföretagare och kombinatorer, som bygger på en förenklad SGI-beräkning.
- VAB-ersättningen skulle exempelvis kunna utformas som ett schablonbelopp som max kan betalas ut ett visst antal dagar per år, för personer med utredningskrävande SGI. SGI:n skulle exempelvis kunna beräknas på liknande sätt som idag görs för egenföretagare under uppbyggnadsskedet. Efter ett visst antal utbetalda dagar bör SGI-beräkningen dock göras på sedvanligt sätt.

Från arbetskrav till inkomstkrav i a-kassan

Över tid har det blivit allt färre av de arbetslösa som täcks av arbetslöshetsförsäkringen. En av orsakerna är att det är fler som inte har fasta anställningar utan försörjer sig genom egenföretagande eller en kombination av företagande och anställningar. Försäkringen är ofta snårig och illa anpassad för dessa personer. Skärpningar av regelverken som genomfördes år 2006–2007 har också inneburit att det blivit svårare att kvalificera sig för att få arbetslöshetsersättning.

Unionen anser att arbetslöshetsförsäkringen måste förändras så att fler egenföretagare och kombinatorer får rätt till ersättning vid arbetslöshet. Skillnaderna i ekonomiskt skydd mellan personer med olika typer av arbetsinkomster behöver minska.

Det här vill Unionen på lång sikt

- Arbetslöshetsförsäkringen bör baseras på ett inkomstkrav istället för ett arbetskrav. Det innebär att dagens krav på ett visst antal arbetade timmar varje vecka och månad för att kvalificera till försäkringen försvinner, och att kvalificeringen istället kopplas till hur stor inkomst du haft. Det skulle förenkla inte minst för kombinatorer, när olika ersättningar enkelt kan räknas samman. En sådan förändring kommer dock att ta tid.

Nödvändiga förändringar i det tidsbaserade systemet

Det kommer ta tid att få på plats en arbetslöshetsersättning där kvalifikationskraven baseras på inkomst istället för arbetad tid. Unionen anser att det behövs förändringar – här och nu- i det befintliga arbetstidsbaserade systemet för att i närtid kunna ge fler egenföretagare ett rimligt skydd vid arbetslöshet.

Det här vill Unionen på kort sikt

- Arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen behöver förändras, så att fler egenföretagare och kombinatorer omfattas av försäkringen. Det bör krävas färre arbetade timmar per månad än idag för att uppfylla arbetsvillkoret.
- Senaste inkomsterna ska kunna ligga till grund för storleken på a-kasseersättningen. Därför bör det införas en möjlighet att ompröva beslutet om a-kasseersättningens storlek när det senaste skattebeskedet är missvisande för inkomsterna.

Bättre a-kassskydd för egenföretagare

Det är idag inte helt lätt att få arbetslöshetsersättning om du driver eget företag. För personer som är egenföretagare på heltid ligger svårigheten i att företaget måste läggas vilande eller läggas ner för att företagaren ska kunna få ut sin arbetslöshetsersättning. För dem som nyligen startat sitt företag kan ett problem vara att inkomsterna inledningsvis är låga, vilket riskerar att ge låg arbetslöshetsersättning.

- Regeringen bör utreda de så kallade vilande-reglerna för egenföretagare, och se hur arbetslöshetsförsäkringen kan bli något mer tillgänglig för egenföretagare. Idag gäller att om du fått a-kassa och lagt ditt företag vilande, och sedan startar upp verksamheten igen, så kan du lägga företaget vilande och få a-kassa igen tidigast efter fem år. Det är en alltför lång tidsperiod, som bör kortas till åtminstone tre år.
- Fler som driver företag som bisyssla ska kunna ha kvar företaget och få full arbetslöshetsersättning. Reglerna bör ändras så att heltidsanställda som driver företag vid sidan om sin anställning behöver ha bedrivit sidoverksamheten i sex månader för att kunna få ut full a-kassa, istället för tolv månader som gäller idag.

Gör snåriga regler för kombinatörer mer flexibla

För dem som både driver eget och jobbar som anställd är reglerna i arbetslöshetsförsäkringen snåriga och oflexibla. Vi föreslår förändringar för att fler egenföretagare och kombinatörer ska kunna få en rimlig arbetslöshetsersättning och för att fler ska kunna driva vidare sina företag samtidigt som de får a-kasseersättning på deltid.

- Fler måste kunna behålla sitt företag aktivt och samtidigt få arbetslöshetsersättning på deltid. Reglerna för dem som driver företag på deltid och blir arbetslösa på deltid behöver bli mer flexibla.
- Nyblivna företagare ska kunna behålla sin ersättningsgrundande inkomst från tidigare anställning i 36 månader i stället för som idag i 24 månader. Det ger ökad trygghet för dem som väljer att ta steget från en anställning till eget företag.

DET HÄR ÄR Unionens politik i korthet. Vill du veta mer? Det finns möjlighet till fördjupning. Besök unionenopinion.se där Unionens samlade politik finns.

Du som är tjänsteman på en arbetsplats i den privata sektorn kan vara medlem i Unionen. En stor del av Unionens medlemmar har högskoleutbildning och många är chefer. Utöver våra yrkesverksamma medlemmar välkomnar Unionen även egenföretagare och studenter. Unionen är Sveriges största fackförbund med 650 000 medlemmar. Vår vision är att skapa trygghet, framgång och glädje i arbetslivet.

UNIONEN

www.unionen.se